

Kristiina-instituutin työelämäselvitys

raportti naistutkimuksen opiskelijoiden ammatillisesta sijoittumisesta sekä heidän
ajatuksistaan naistutkimuksen merkityksestä työelämässä

Helsingin yliopisto
Kristiina-instituutti
Kaisa Åberg
Elokuu 2008

Sisällysluettelo

Johdanto.....	3
Selvityksen tavoitteet ja toteutus.....	4
SELVITYKSEN TULOKSET.....	6
1. Vastaajien taustatiedot.....	6
Tiedekunnat sekä pää- ja sivuaineet.....	6
Muut tutkinnot.....	7
2. Työhistoria.....	7
Opiskeluaikainen työskentely.....	8
Valmistumisen jälkeiset työt.....	9
Työpaikkojen ja koulutuksen vastaavuus.....	9
Työsuhteiden pysyvyys.....	10
Työttömyys.....	10
3. Vastaajien työtilanne kyselyn toteuttamishetkellä.....	12
Työn luonne.....	12
Työn ja koulutuksen vastaavuus.....	13
Työnantajat ja työsuhteiden pysyvyys.....	14
Tieto työpaikasta.....	15
Eri seikkojen merkitys työn saamisen ja työssä menestymisen kannalta.....	16
4. Naistutkimuksen merkitys valmistumisen jälkeen.....	18
Naistutkimuksen opintojen merkitys työelämässä.....	18
Mutta – ongelmia?.....	20
Naistutkimuksen merkitys työelämän ulkopuolella.....	21
Opiskelusta työelämään.....	21
Lopuksi.....	22
Kirjallisuus.....	23
LIITE 1. Vastauskutsu.....	24
LIITE 2. Pääaineet.....	25
LIITE 3. Sivuaaineet.....	26

Johdanto

Naistutkimusta on voinut opiskella sivuaineena Kristiina-instituutissa vuodesta 1991 asti. Ensimmäisten opiskelijoiden aloittaessa Kristiina-instituutti oli pieni kolmen hengen työyhteisö ja opintotarjonta sisälsi mahdollisuuden vain sivuainekokonaisuuteen. Oppiala on 17-vuotisen historiansa aikana kasvanut jatkuvasti. Nykyään Helsingin yliopistossa on mahdollisuus opiskella naistutkimusta pääaineena sekä jatko-opintoina, ja ensimmäiset naistutkimusta pääaineenaan lukeneet maisterit ja tohtorit ovatkin jo valmistuneet.

Maisteriopiskelijoiden toivotaan valmistuttuaan työllistyvän tehtäviin, joissa kyky hahmottaa ja ottaa huomioon sukupuolen vaikutuksia ja merkityksiä on tarpeen. Naistutkimusta opiskelee pääaineenaan kuitenkin vain murto-osa aineen kaikista opiskelijoista: Helsingin yliopistossa naistutkimusta pääaineenaan opiskelleet maisterit voi vielä laskea yhden käden sormilla, mutta sivuaineopiskelijoita on valmistunut jo useampi sata. Mihin he ovat päätyneet? Onko naistutkimuksen opinnoilla ollut heille merkitystä opiskeluaajan päätyttyä?

Keväällä 2008 Kristiina-instituutissa järjestettiin *Työtä päin – naistutkimus, asiantuntijuus ja työelämä* -kurssi. Osana kurssia sille osallistuneet järjestivät paneelikeskustelun, johon kutsuttiin naistutkimusta opiskelleita keskustelemaan opintojen merkityksestä työelämässä. Tilaisuuteen saapui paljon kuulijoita ja yleisökysymyksiä tuli runsaasti. Nuoren ja kasvavan oppialan rinnalla tuntuu kasvavan myös kiinnostus sen suhteen, mitä naistutkimuksen opiskelijat päätyvät tekemään valmistuttuaan. Tämä selvitys pyrkii vastaamaan tuohon kiinnostukseen.

Helsingin yliopistossa on tehty useita työelämään sijoittumisselvityksiä. Osa on koskenut koko yliopistoa, osa yksittäisiä tiedekuntia. Myös humanistisen tiedekunnan sisällä useat ainelaitokset ovat tehneet omia selvityksiään opiskelijoidensa työllistymisestä. Toistaiseksi ei kuitenkaan ole selvitetty mihin ja miten Helsingin yliopistossa naistutkimusta opiskelleet ovat päätyneet valmistuttuaan. Muissa suomalaisissa yliopistoissa, joissa on mahdollisuus opiskella naistutkimusta, työelämään sijoittumisselvityksiä on tehty ainakin Tampereen, Turun ja Jyväskylän yliopistoissa, mutta näissäkään naistutkimuksen opiskelijoiden työelämäkuvioita ei ole selvitetty ollenkaan.

Käsillä oleva selvitys on siis ensimmäinen laatuaan siitä minne naistutkimuksen opiskelijat päätyvät valmistuttuaan ja minkälainen merkitys naistutkimuksen opinnoilla on ollut heille opiskeluaajan jälkeen. Tähän saakka naistutkimuksen opiskelijoiden työelämään sijoittuminen on ollut arvailujen ja kuulopuheiden varassa. Asiaan saadaan vielä lisää selvyyttä kunhan suunnitteilla oleva naistutkimuksen yliopistoverkosto Hilman valtakunnallinen kysely aiheesta pyörähtää käyntiin ja valmistuu.

Tämän selvityksen on Kristiina-instituutin henkilökunnan avustuksella suunnitellut ja toteuttanut kesäharjoittelija Kaisa Åberg osana korkeakouluharjoitteluaan laitoksella.

Selvityksen tavoitteet ja toteutus

Selvitystä suunniteltaessa oli kaksi pääkysymystä: minkälaisiin tehtäviin naistutkimuksen opiskelijat ovat päätyneet valmistuttuaan, sekä minkälainen merkitys naistutkimuksen opinnoilla on ollut heille työelämässä. Haluttiin tietää minkälaisia valmiuksia naistutkimuksen opinnot antavat työelämään, sekä mitä hyviä ja kenties huonojakin puolia naistutkimuksen opinnoilla on suhteessa työelämän vaatimuksiin.

Samalla haluttiin selvittää naistutkimuksen opiskelijoiden vaiheita valmistumisen jälkeen vähän yleisemminkin. Minkälaista muuta koulutusta naistutkimuksen opiskelijat ovat hankkineet? Kuinka moni on tehnyt jatko-opintoja? Minkälaisia kokemuksia heillä on työttömyydestä? Pyrittiin myös sivuamaan työmarkkinoiden tilannetta yleisemmin: onko koulutusta vastaavia työtehtäviä tarjolla ja ovatko työsuhteet pysyviä.

Kyselyllä haluttiin myös selvittää työelämään siirtyneiden naistutkimuksen opiskelijoiden ajatuksia opintojen laadusta ja hyödyllisyydestä suhteessa työelämän vaatimuksiin, sekä mahdollisia vinkkejä ja ideoita opetuksen kehittämiseksi. Tuloksia onkin tarkoitus hyödyntää opetuksen suunnittelussa. Tärkein tavoite on silti, että naistutkimusta tällä hetkellä opiskelevat saisivat selvityksestä osviittaa ja ajatuksia tulevaisuuden suhteen. Lisäksi joku jo valmistunutkin saattaa hyötyä tiedosta, miten eri tavoin naistutkimuksen opintoja voi hyödyntää.

Haasteena ja kenties kiinnostavimpana puolena selvityksen tekemiselle oli se, että selvityksen kohderyhmä olisi hyvin heterogeeninen vain naistutkimuksen opiskelun sekä korkeakoulututkinnon toimiessa yhdistävinä tekijöinä: naistutkimuksen monitieteisen luonteen vuoksi opiskelijoiden pääaineet ja muut taustat voivat vaihdella kovasti. Lisäksi aineopintotasolla myös naistutkimuksen opinnot voivat olla sisällöltään hyvin erilaisia opiskelijan kiinnostuksenkohteista ja valinnoista riippuen.

Selvitys päätettiin toteuttaa sähköisenä lomakekyselynä. Kyselyn muodossa päädyttiin neliosaiseen lomakkeeseen, jossa taustatietojen ja työhistorian jälkeen selvitettäisiin tarkemmin vastaajien kyselyhetkistä tilannetta sekä naistutkimuksen merkitystä työelämässä. Lomaketta laadittaessa pyrittiin ottamaan huomioon mahdollisimman erityyppisiä tilanteita, joskaan kaikki elämän merkittävät seikat eivät koskaan tule ilmi yhdessä lomakkeessa. Erilaisten tilanteiden esiintuomisen pyrittiin helpottamaan lisäämällä useimpiin kysymyksiin mahdollisuus kirjoittaa myös lisätietoja ja tarkennuksia.

Lomakkeen laatimisessa käytettiin apuna muita humanistisessa tiedekunnassa tehtyjä työelämään sijoittumisselvityksiä. Erityisen suureksi hyödyksi oli Helena Metsäterän ja Mari Pirisen tekemä, uskontotieteilijöiden työllistymistä koskeva *Elämänfilosofia, tiede ja toimeentulo: Uskontotieteilijöiden ajatuksia opinnoista, työllistymisestä ja oppialasta* (Metsäterä & Pirinen 1998), joka on kenties perusteellisin Helsingin yliopistossa tehty yhtä oppiainetta koskeva selvitys.

Kyselylomake tehtiin sähköisenä Helsingin yliopiston e-lomake -palvelulla. Sähköisen kyselyn etuna nähtiin se, että vastausten käsittely on siten helpompaa. E-lomake -palvelulla voi siirtää saadut vastaukset suoraan excel-muotoon, ja aikaa ei

kulu vastausten kirjaamiseen paperilta. Lisäksi sähköisen kyselyn arveltiin nostavan vastausprosenttia, sillä vastauksia ei tarvitsisi erikseen palauttaa postitse. Sähkölomakkeen toivottiin myös olevan vastaajille helpompi täyttää, sillä virhemerkintöjä ei tarvitsisi kumitella tai sotkea. Miinuspuolena sähköisessä kyselyssä on se, että ne henkilöt, joilla ei ole mahdollisuutta käyttää internetiä jäivät kokonaan kyselyn ulkopuolelle, varsinkin kun lisätietoja oli mahdollista kysellä ainoastaan sähköpostitse. Ongelman ajateltiin kuitenkin olevan marginaalinen, sillä kaikilla on mahdollisuus käyttää internetiä ainakin kirjastossa¹.

Ennen kyselyn vireillepanoa lomaketta testattiin Kristiina-instituutissa henkilökunnan voimin ja joidenkin korjausten ja lisäysten jälkeen selvitys saatettiin laittaa käyntiin.

Selvityksen kohderyhmäksi haluttiin mahdollisimman kattava joukko naistutkimusta opiskelleita maistereita. Opiskelijarekisteristä poimittiin kaikki henkilöt, joille oli rekisteröity sekä ylempi korkeakoulututkinto että naistutkimuksen perusopinnot (vuotta 2005 edeltävien tutkintovaatimusten mukaiset 20 opintoviikkoa²). Näillä kriteereillä opiskelijarekisteristä löytyi 219 henkilöä, joista 216 saatiin mukaan otokseen (yksi oli ilmoitettu kuolleeksi ja kahden tiedot olivat puutteelliset).

Otokseen kuuluville lähetettiin vastauskutsu (ks. LIITE 1.), jossa selitettiin selvityksen taustaa ja tarkoitusta sekä kerrottiin lomakkeen internet-osoite. Kyselyn toteuttamisaikataulu oli melko tiukka: vastauskutsut postitettiin kesäkuun 30. päivää ja lomakkeen täyttöön oli varattu aikaa heinäkuun 20. päivään asti. Kutsu lähetettiin perinteisenä paperipostina, sillä yli kahdensadan henkilön käytössä olevan sähköpostiosoitteen selvittäminen olisi ollut lähes mahdotonta – mikäli kaikilla sellaista edes olisi. Perinteisen paperipostin lähettämisen arveltiin myös olevan houkuttelevampi tapa kutsua vastaamaan kuin sähköpostilla lähestyminen, sillä sähköposti saattaisi helpommin jäädä huomaamatta tai tulisi tulkituksi roskapostiksi.

Koska yli kahdensadan henkilön ajantasaisten yhteystietojen hankkiminen puhelinpalvelulla nähtiin turhan kalliiksi ja aikaa vieväksi työksi, todettiin parhaaksi vaihtoehdoksi lähettää kuoret opiskelijarekisteristä saatuihin, valmistumisen aikaisiin osoitteisiin. Postilla olisi kuitenkin tiedossaan monen ajantasainen osoite, mikäli vastaanottaja olisi muuttanut. Posti palautti kuorista 25. Näistä 21 osoite pystyttiin selvittämään nimen ja syntymäajan perusteella Väestörekisterikeskuksen puhelinpalvelun avulla (yksi oli ilmoittanut tietonsa salaisiksi ja kaksi oli muuttanut ulkomaille, yksi tuli takaisin niin myöhään, ettei ajantasaista osoitetta ehditty

¹ Sähkölomakkeen käytössä oli myös muita ongelmia. E-lomake -palvelulla kysymyksien tarkennukset tulevat esiin ainoastaan siirtämällä kursori kysymyksen perässä olevan ?-ikonin päälle. Ensimmäisestä vastaustallennuksesta kävi ilmi, että tarkennukset olivat liian vaikeassa piilossa, ja lomaketta jouduttiin muuttamaan heti alkumetreillä siten, että tarkennukset tulivat vähän irralleen kysymysten alapuolelle. Ensimmäinen vastaus voitiin silti ottaa mukaan tulosten tarkasteluun, sillä vastaaja oli kirjoittanut lisätietoihin käyttäneensä pyydettyjä seikkoja arvioidessaan asteikkoa, jossa 4 oli tärkeä ja 1 ei niin merkityksellinen, kuten oli ollut tarkoituskin (ja mikä olisi siis piilotetuista lisätiedoista selvinnyt). Toinen ongelma oli se, että lomakkeen asetukset eivät näkyneet oikeanlaisina kaikilla selaimilla. Internet Explorer -selain ei lukenut rivinvaihtokoodia kunnolla, vaan näytti merkillisiä välilyöntejä rivinvaihtojen yhteydessä. Ongelma oli onneksi vain esteettinen ja lomake toimi moitteettomasti myös Explorerilla, vaikka ulkoasu olikin vähän kummallinen.

² Selvitykseen haettiin ainoastaan vanhojen tutkintovaatimusten mukaan suoritettujen kokonaisuudet jotta otos säilyisi yhdenmukaisena. Ajateltiin myös, että uusien tutkintovaatimusten mukaisien 25 opintopisteen perusopintojen suorittaminen ei vielä takaa kovin vankkaa naistutkimuksen tuntemusta, sillä 25 opintopistettä on opintosuorituksena huomattavasti vähemmän kuin 20 opintoviikkoa.

selvittämään selvityksen toteutusajan kuluessa). Näin ollen lopulliseksi lähetettyjen vastauskutsujen määräksi saatiin 212.

Vastauksia saatiin yhteensä 59 kappaletta. Viimeisin vastaus saapui 23. heinäkuuta, minkä jälkeen lomake otettiin pois käytöstä. Lomakkeen verkosta poistamisella haluttiin estää se, ettei kukaan vastaisi kyselyyn turhaan, sillä myöhässä tulleita vastauksia ei olisi voitu enää ottaa huomioon tuloksissa aikataulun tiukkuuden vuoksi.

Vastausprosentiksi saatiin 28%³. Valitettavasti kyselyn ajankohdan sijoittuminen lomakaudelle ja toteuttamisen suhteellisen tiukka aikataulu vaikuttivat vastaamisaktiivisuuteen negatiivisesti: määräajan jälkeen useampi lomalta palannut kyseli vielä sähköpostitse mahdollisuutta vastata kyselyyn, mutta aikataulu ei antanut enää myöten. Vastausprosenttia voi kuitenkin pitää tämän tyyppisessä selvityksessä ihan kelvollisena, sillä joidenkin pääainelaitostenkin vastaavissa selvityksissä vastausaktiivisuus on ollut kolmenkymmenen prosentin tienoilla. Yhtä saapunutta lomaketta ei kuitenkaan voitu ottaa tuloksissa huomioon, sillä se oli puutteellisesti täytetty, joten lopulliseksi vastausten määräksi saatiin 58 kappaletta.

SELVITYKSEN TULOKSET

1. Vastaaajien taustatiedot

Selvitykseen osallistui 58 henkilöä, jotka olivat opiskelleet naistutkimusta ainakin perusopinnojen verran sekä suorittaneet ylemmän korkeakoulututkinnon. Vastaaajien keski-ikä⁴ oli 33 vuotta, nuorin oli 26 vuotta vanha ja vanhin 54-vuotias. Yliopistoon kirjoittautumisvuoden ja valmistumisvuoden perusteella laskettuna vastaajat olivat opiskelleet Helsingin yliopistossa ylempää korkeakoulututkintoa keskimäärin seitsemän vuotta⁵. Valmistumisvuosia oli vuodesta 1992 kuluvaan vuoteen 2008 asti, joten vastaajien joukosta löytyi Kristiina-instituutin historian kaikkina vaiheina opiskelleita.

Tiedekunnat sekä pää- ja sivuaineet

Vastaaajista miltei neljä viidesosaa (77%) oli suorittanut tutkintonsa humanistisessa tiedekunnassa, muut valtiotieteellisessä (21%), lukuun ottamatta yhtä teologisessa tiedekunnassa opiskellutta (2%)⁶. Myös alkuperäisessä opiskelijarekisteristä saadussa otoksessa valtaosa (70%) oli humanisteja ja suurin osa lopuista valtiotieteilijöitä (23%), mutta muiden tiedekuntien joukossa oli hajontaa enemmän (7%).

³ Aivan tarkkaa vastausprosenttia ei voida sanoa, sillä luultavasti jokunen vanhaan tai väärään osoitteeseen menneistä kuorista jäi sille tielleen. Todellinen vastausprosentti laskettuna niistä, joille vastauskutsu saapui perille, lienee hieman yli kolmenkymmenen.

⁴ Kaikki keskiarvot ilmoitetaan mediaaneina.

⁵ Aivan tarkkaa opiskeluajan kestoa ei voitu arvioida, sillä lisäkysymyksiä opiskelun päätoimisuudesta tai tauoista ja välivuosista esim. perhevapaiden tai armeijan vuoksi ei tehty.

⁶ Opintosihteeri Minna Seikkulan mukaan naistutkimuksen opintoja rekisteröidään tällä hetkellä eniten valtiotieteelliseen tiedekuntaan, joten tässä voi olla yksi seikka, joka on muuttunut vuosien kuluessa.

Naistutkimuksen monitieteinen luonne tuli hyvin ilmi vastaajien opiskelutaustojen kirjossa: 58 vastaajaan joukkoon mahtui 25 eri pääainetta sekä 55 eri sivuainetta (ks. listat pää- ja sivuaineista LIITE 2. ja LIITE 3.). Yleisin pääaine vastaajien keskuudessa oli uskontotiede, joka oli valmistumishetkellä pääaineena⁷ 12% vastaajista. Myös englantilainen filologia ja sosiologia olivat suosittuja: kumpaakin oli lukenut pääaineenaan 10% vastaajista.

Vastaajat olivat opiskelleet naistutkimuksen lisäksi keskimäärin kahta sivuainetta. Suosittuja sivuaineita olivat sosiologia (14% vastaajista ilmoitti tämän yhdeksi sivuaineekseen), yleinen kirjallisuustiede (12%), kehitysmaatutkimus (10%) sekä viestintä (10%). Erilaiset filosofiat olivat silti yleisimpiä sivuainevalintoja, sillä peräti 19% vastaajista oli lukenut jotakin filosofia-ainetta (teoreettinen filosofia, käytännöllinen filosofia tai ruotsinkielinen filosofi). Suosittuja olivat myös erilaiset taiteiden- ja kielentutkimuksen aineet, mikä ei liene yllättävää vastaajien valtaosan humanistitausta huomioon ottaen.

Vaikka tutkinnot olivat keskenään hyvin erilaisia, näyttäisi silti olevan kaksi suosittua ainetta, joita naistutkimuksen opiskelijat ovat lukeneet erityisen paljon: sosiologiaa ja filosofia-aineita oli kumpaakin opiskellut pää- tai sivuaineenaan neljännes vastaajista. Ihan selkeää kahta ryhmää ei tosin voida jakaa, sillä jotkut olivat opiskelleet sekä filosofiaa että sosiologiaa.

Muut tutkinnot

Kyselyyn vastanneisiin lukeutui hyvin monipuolisesti ja pitkälle koulutettuja henkilöitä. Vastaajista lähes viidennes (19%) oli maisteritutkinnon lisäksi suorittanut ammatillisen tai toisen korkea-asteen tutkinnon, ja 12% vastaajista oli jokin toinen tutkinto kesken. Muita tutkintoja oli yo-merkonomista teatteri-ilmaisun ohjaajaan, sekä kandidaatin ja maisterin tutkintoja yliopistossa.

Jopa 36 prosenttia vastaajista oli tehnyt tai tekemässä akateemisia jatko-opintoja. Muutamalla jatko-opinnot olivat olleet ammatillista pätevyyttä lisääviä kokonaisuuksia (kuten kouluhallinnon opinnot), mutta suurin osa tähtäsi korkeampaan tutkintoon. Valmis lisensiaatin- tai tohtorintutkinto oli jo 9% vastaajista. Lisäksi jopa 26% oli tekemässä tohtorintutkintoa (joista parilla jo valmis lisensiaatintutkinto). Usea jatko-opintoja suorittava kuitenkin teki kyselyn toteuttamishetkellä päätoimisesti jotakin muuta, sillä ainoastaan 9% kyselyyn vastanneista teki väitöskirjaa päätyönään.

2. Työhistoria

Kyselyssä pyrittiin selvittämään vastaajien työhistoriaa. Haluttiin tietää, minkä tyyppisiä töitä he olivat tehneet opiskeluaikanaan, kuinka moni oli töissä

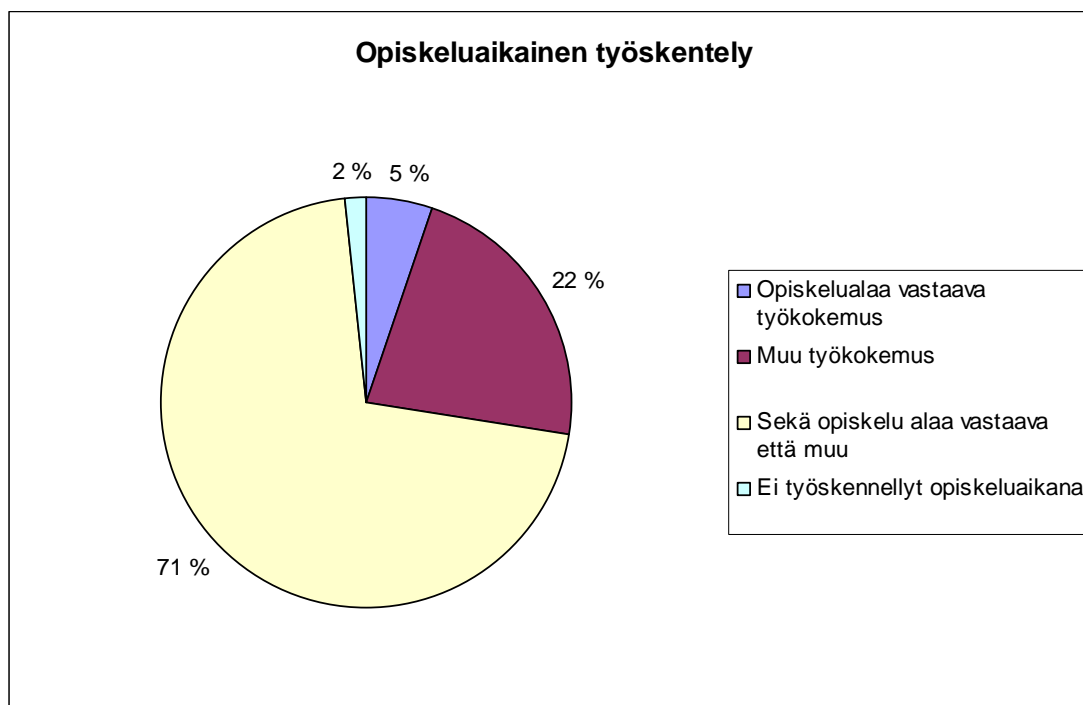
⁷ Lomakkeessa pyydettiin ilmoittamaan valmistumishetken pääaine, mikäli vastaaja oli vaihtanut pääainettaan opintojensa kuluessa.

valmistuessaan, miten nopeasti ensimmäinen valmistumisenjälkeinen työpaikka löytyi sekä olivatko työt vastanneet koulutusta.

Opiskeluaikainen työskentely

Jopa kolmella neljänneksellä (76%) vastaajista oli ollut mahdollisuus tehdä oman alansa töitä jo opiskeluaikanaan, joskin suurin osa heistä oli tehnyt opiskelualaa vastanneen työn lisäksi muitakin töitä: ainoastaan 5% oli opiskeluaikanaan työskennellyt vain opiskelualaa vastaavien tehtävien parissa. Rungas viidesosa (22%) oli tehnyt vain opiskelualaan liittymättömiä töitä. Syiksi mainittiin muun muassa se, että koulutusta vastaavaa työtä ei löytynyt sekä lama-ajan huono työtilanne. Ainoastaan yksi (2%) ilmoitti että ei ollut työskennellyt opiskeluaikana lainkaan, mutta ainakaan tämän henkilön kohdalla opiskeluaikainen työskentelemättömyys ei ollut johtanut kortistoon, sillä valmistumisen jälkeen töitä oli löytynyt nopeasti.

Taulukko 1.

Mainittuja töitä opiskeluaajoilta oli polkupyörälähetistä ja postinlajittelijasta tutkimusapulaiseen ja toimistosiihteriin. Odotetusti moni mainitsi opiskelualaa vastaavien töiden ajoittuneen opintojen loppupuolelle.

Suurin osa (79%) vastaajista työskenteli myös valmistumishetkenään, ja heistä lähes puolella oli jo tuossa vaiheessa koulutusta hyvin vastannut työpaikka, mutta osa työskenteli myös aivan muissa tehtävissä.

Sain ensimmäisen 'kunnon' työpaikan jo ennen valmistumistani. Työpaikka oli ajan hengen mukaan vakituinen ja palkka nousi, kun noin kolmen vuoden kuluttua töiden aloittamisesta vihdoinkin valmistuin [1999].

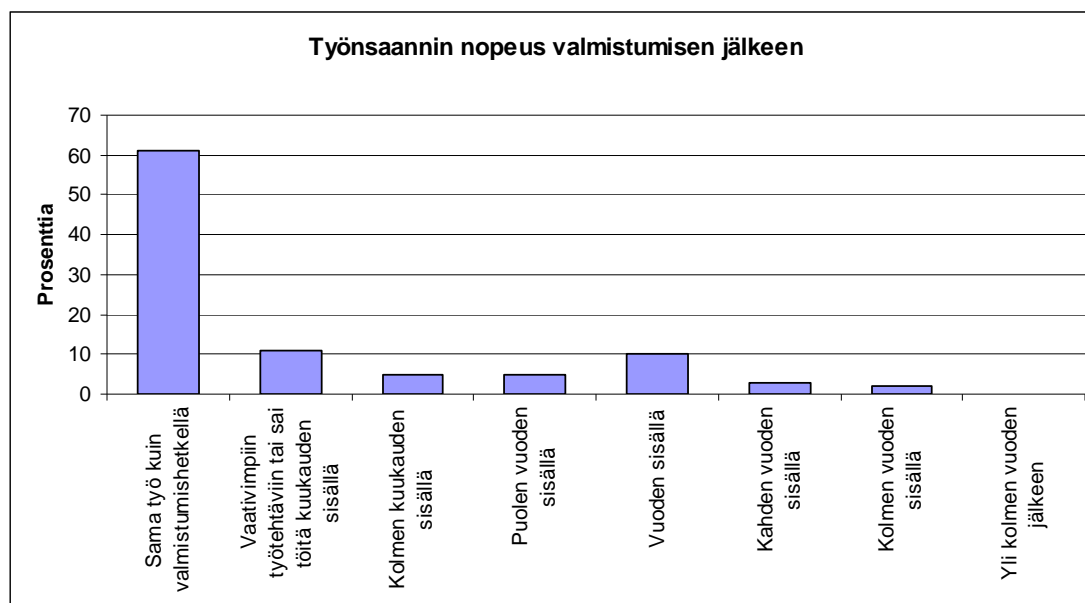
Työskentelin rakennusliikkeessä siinä vaiheessa, kun valmistuin valtiotieteellisestä. Silloisella työlläni ei ollut mitään tekemistä opintojeni kanssa.

Valmistumisen aikaiset työt on jaoteltu koulutusta vastaavuuden mukaan taulukossa 3. (sivu 10).

Valmistumisen jälkeiset työt

Koska niin suuri osa vastaajista oli töissä sillä hetkellä kun valmistui, oli valmistumisen aikainen työpaikka suurelle osalle sama kuin ensimmäinen valmistumisen jälkeinenkin. Osalla kuitenkin työkuva muuttui valmistumisen myötä vastuullisimmiksi aikaisemmassa työpaikassa, joten työnimike saattoi samassakin paikassa olla valmistumisen jälkeen eri kuin vielä opiskellessa. Näistä syistä johtuen aikajaksoa valmistumisesta ensimmäisen työpaikan saamiseen oli vaikea määrittää. Taulukossa 2. on kuvattuna kuinka nopeasti vastaajat ovat saaneet töitä valmistumisen jälkeen. Luvuissa ovat mukana myös ne joiden työtehtävät vaihtuivat valmistumisen aikaisessa työpaikassa joko heti tai pian valmistumisen seurauksena.

Taulukko 2.

Ylivoimaisesti suurin osa on ollut töissä tai saanut töitä ensimmäisen valmistumista seuranneen vuoden sisällä. Kukaan ei ollut töitä vailla enää kolmen vuoden jälkeen. Taulukossa ei ole mukana kahta vastaajaa (3%), jotka ilmoittivat, että eivät ole työllistyneet valmistumisensa jälkeen ollenkaan. Heistä toinen oli aloittanut jatko-opinnot ja toinen vastavalmistunut.

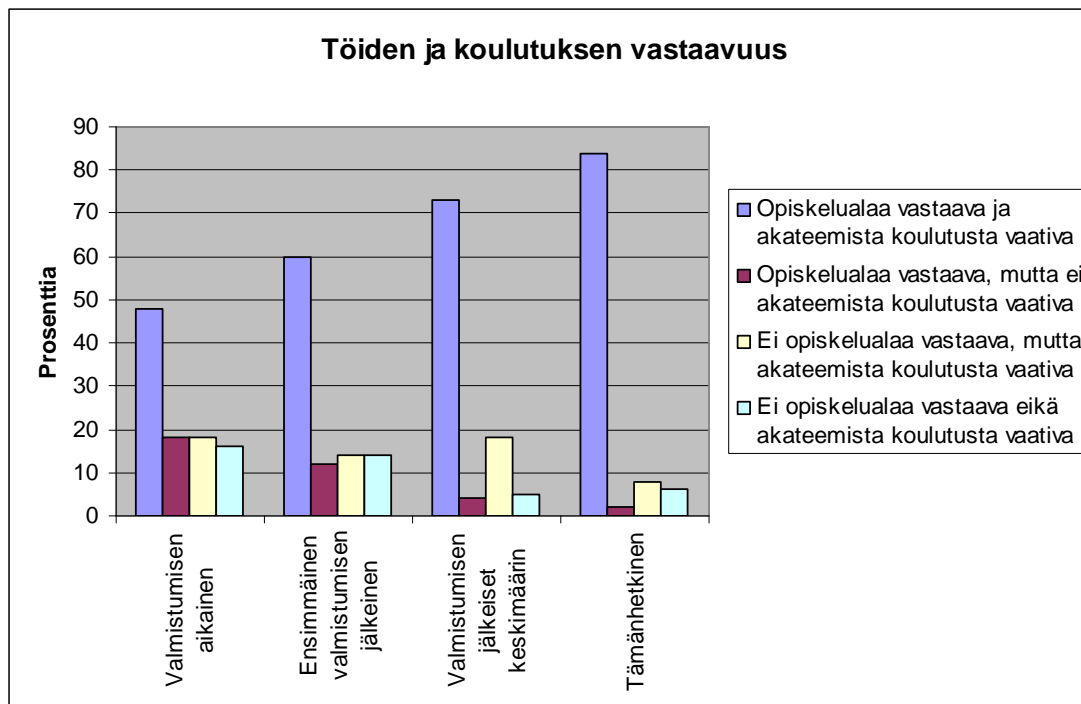
Aikajakso valmistumisesta ensimmäisen työpaikan saantiin ei välttämättä korreloi työnsaannin vaikeuden ja työttömyyden kanssa, sillä syitä työelämästä poissaoloon on monia muitakin. Esimerkiksi valmistumisen jälkeen perhevapailta ollut henkilö ei luonnollisesti ollut töitä hakenutkaan heti valmistuttuaan, samoin heti toista tutkintoa opiskelemaan ryhtynyt henkilö. Työttömyyttä selvitetään tarkemmin luvussa Työttömyys (sivu 10).

Työpaikkojen ja koulutuksen vastaavuus

Vastaajia pyydettiin arvioimaan töidensä laatua sen suhteen, miten ne vastasivat koulutusta. Kriteereinä olivat akateeminen koulutus sekä opiskeluala siten, että

parhaiten koulutusta vastasi sellainen työ jossa molemmat olivat hyödyksi, ja vähiten sellainen työ jossa kummallakaan ei ollut niin väliä. Eri aikojen töiden ja koulutuksen suhteita kuvataan taulukossa 3. Vertailun helpottamiseksi kaikista ryhmistä on laskettu suhdeluvut prosentteina, sillä kokonaislukumäärät kussakin ryhmässä vaihtelivat (esimerkiksi kaikilla ei ollut työpaikkaa valmistumishetkellä – tai tällä hetkellä).

Taulukko 3.

Jo lähes puolella valmistumishetkellään töissä olleista työtehtävät vastasivat koulutusta oikein hyvin, ja siitä eteenpäin suunta on ollut tasaisesti nousussa.

Työsuhteiden pysyvyys

Työsuhteiden pysyvyyttä pyrittiin selvittämään kysymällä erikseen valmistumisen jälkeisten työnantajien ja työsuhteiden määrää siten, että myös perättäiset määräaikaissuhteet samassa paikassa ilmoitettaisiin erikseen. Ainoastaan 31% vastaajista työpaikkojen ja työsuhteiden määrä oli ollut sama kyselyn toteuttamishetkellä. Tosin koska vastaajat olivat valmistuneet eri vuosina ja olleet työelämässä eripituisia aikoja, voidaan luvuista tehtäviä päätelmiä pitää vain suunta-antavina. Mutta kuvaavaa on, että vaikka vain 11% vastaajista ilmoitti työnantajien määräkseen viisi tai enemmän, niin jopa 42% prosenttia ilmoitti saman työsuhteidensa määräksi. Vaikuttaa siltä, että pätkätöiden ketjuuntuminen on todellisuutta, sillä luvuille ei löytynyt muuta selitystä esim. freelancena työskentelevien määrästä.

Työttömyys

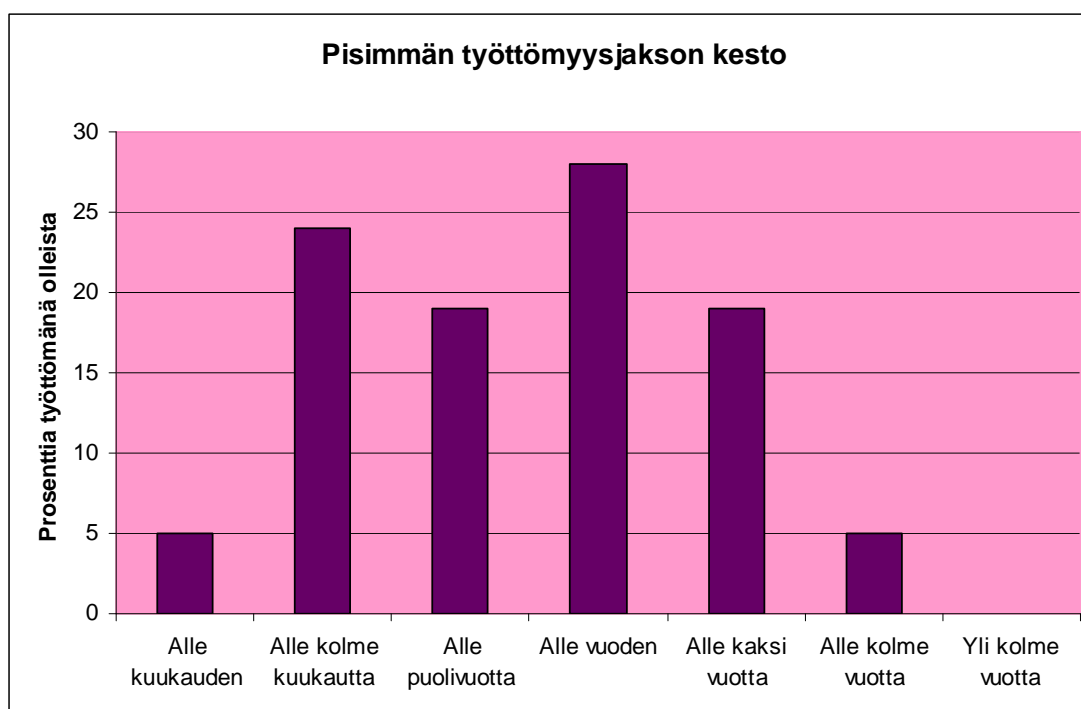
Vain yksi vastaaja eli 2% vastaajista oli kyselyn toteuttamishetkellä työttömänä työnhakijana. Luku on hyvin pieni verrattuna vaikkapa yleiseen tämänhetkiseen työttömyysasteeseen (7,3%, Tilastokeskus), mutta on hyvä pitää mielessä että työttömyys ei välttämättä ole omiaan innostamaan työelämäkyselyyn vastaamiseen.

Kuvaavampaa onkin, että vastaajista 36% ilmoitti olleensa valmistumisensa jälkeen työttömänä jonkin ajanjakson verran.

Työttöminä olleita pyydettiin ilmoittamaan pisin työttömyysjakso, koska työttömyyden yhteenlasketun keston ei arveltu olevan kovin informatiivinen. Vastajat olivat olleet työelämässä eripituisia aikoja, joten luvut eivät olisi olleet vertailukelpoisia, sillä luonnollisesti vaikkapa kymmenen vuotta erilaisia pätkätöitä tehneelle on saattanut kertyä yhteenlaskettuna enemmän työttömyysaikaa kuin jollekin toiselle.

Työttömyys ei näytä kovin suurelta uhalta: yhdenkään vastaajan pisin työttömyysjakso ei ollut kestänyt yli kolmea vuotta, ja kolmella neljäsosalla (76%) jonkin aikaa työttöminä olleista pisinkin työttömyysjakso oli kestänyt alle vuoden.

Taulukko 4.

Työttömyyden syiksi mainittiin freelance-töiden luonteeseen kuuluvat tauot, työpaikan vaihdoksiin liittyvät jaksot sekä se, että sopivaa työtä ei heti löytynyt. Työttömyyden aiheuttajaksi nähtiin myös se, että varsinkaan humanisteille ei ole tarpeeksi kunnon töitä, ja kilpailu niistä mitä on, on kovaa.

Työttömyys ei kuitenkaan ole niin yksiselitteinen asia, että se olisi ilmaistavissa vain virallisella työttömyysstatuksella, sillä sellaista ei välttämättä saa vaikka se käytäntöä vastaisikin tai toisinpäin:

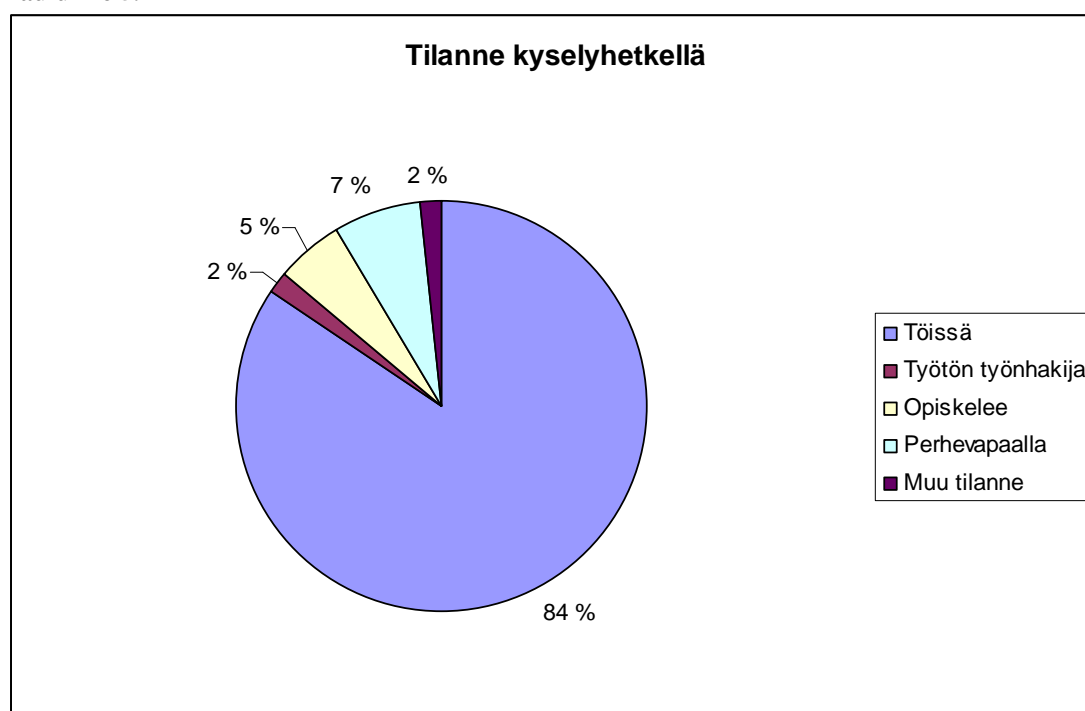
Työttömyyttä on vaikea arvioida, koska en jatko-opintojeni takia voinut kirjautua työttömäksi. Tein täyspäiväisesti tutkimusta, mutta rahoitus oli alkuvaiheissa kuitenkin aivan riittämätöntä.

Jäin tarkoituksella työttömäksi lapseni ollessa pieni, sillä sateenkaariperheillä ei ollut silloin mahdollisuutta vanhempainvapaiden jakamiseen. Lapsen aloitettua päiväkodissa työllistyin muutaman kuukauden sisällä.

3. Vastaajien työtilanne kyselyn toteuttamishetkellä

Kyselyn toteuttamishetkellä suuri enemmistö (84%) vastaajista oli töissä. Muutama oli perhevapaalla tai opiskeli jotakin toista tutkintoa⁸. Yksi vastaaja, joka oli sekä töissä että teki jatko-opintoja, valitsi ”muu tilanne”. Ainoastaan yksi oli kyselyn toteuttamishetkellä työttömänä.

Taulukko 5.

Työssä olevilta kysyttiin tarkempia kysymyksiä.

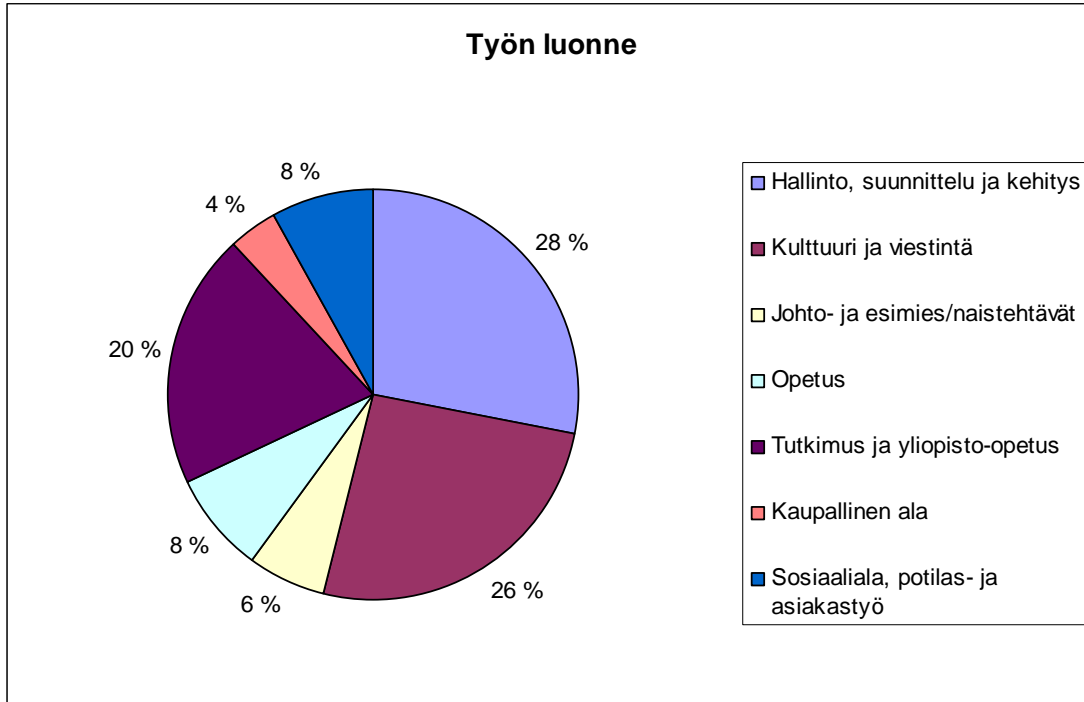
Työn luonne

Pelkät ammattinimikkeet eivät välttämättä kerro paljoa työn sisällöstä: esimerkiksi ”projektisuunnittelija” ei ole erityisen kuvaava nimike millekään konkreettiselle työtehtävälle. Lomakkeessa kysyttiinkin ammattinimikkeen lisäksi myös keskeisiä työtehtäviä. Ammattinimikkeet jaoteltiin aloittain sen mukaan, minkä tyyppisten tehtävien parissa vastaajat ensisijaisesti työskentelivät (myönnettäköön, että tällainen jako on aika keinotekoinen, mutta toivottavasti työtehtävien laadun suhteen ainakin suuntaa-antava).

Saatiin seitsemän erilaista luokkaa, jotka ovat kuvattuna taulukossa 6. Joissain tapauksissa tehtävät saattoivat osua kahteenkin luokkaan: esimerkiksi päätoimittajan työ kuuluisi myös luokkaan ”kulttuuri ja viestintä”, mutta työtehtävien katsottiin silti ensisijaisesti liittyvän johto- ja esimies/naistehtäviin.

⁸ Vastaajia pyydettiin valitsemaan ”töissä” myös siinä tapauksessa, jos he tekevät jatko-opintoja ulkopuolisella rahoituksella. Tästä syystä opiskelijoiden määrä on pienempi kuin taustaluvussa mainittujen opiskelijoiden.

Taulukko 6.

Lähes kolmannes (28%) työssä olevista vastaajista⁹ laskettiin luokkaan ”Hallinto, suunnittelu ja kehitys”. Tämän luokan työtehtäviin kuului monenlaisia asioita, kuten esitysten ja asiakirjojen valmistelua ja esittelyä, kaikenlaista suunnittelua, ohjausta, koordinoimista, raportointia, talousasioita sekä yhteydenpitoa yhteistyökumppaneihin. Esimerkkejä ammattinimikkeistä: henkilöstösuunnittelija, ylitarkastaja, kehityspäällikkö.

Kulttuuri- ja viestintäalan alan luokkaan (26%) kuului monenlaisia media- ja kustannusalan toimijoita sekä erilaisten tiedotus- tai arkistointitehtävien parissa työskentelevät. Esimerkkejä ammattinimikkeistä: tiedottaja, julkaisusihteeri, toimittaja.

Johto- ja esimies/naistehtäviin kuuluvien (6%) toimenkuva oli luokan nimen mukainen. Ammattinimikkeitä olivat mm. pääsihteeri ja päätoimittaja. Opetusluokkaan (8%) kuului luokan- ja aineenopettajia, kun taas yliopisto-opettajat ja tutkijat sekä tohtorikoulutettavat luettiin omaksi ryhmäkseen (20%). Kaikki tutkijat eivät kuitenkaan työskennelleet yliopistolla, ja monen väitöskirjaa valmistelevan työtehtäviin kuului tutkimuksen lisäksi myös opetus yliopistolla (ryhmässä oli myös jo väitelleitä). Kaupallisella alalla (4%) laskettiin työskenteleviksi markkinointi- ja rahoitustehtävien parissa toimivat. Sosiaalialan sekä potilas- ja asiakastyön saralla (8%) taas työskentelevät esimerkiksi sairaanhoitaja sekä sosiaalityöntekijä.

Työn ja koulutuksen vastaavuus

Vastaajia pyydettiin arvioimaan tämänhetkisiä työtehtäviään sen mukaan, kuinka hyvin ne vastasivat koulutustasoa (ks. myös taulukko sivulla 10).

⁹ Kaikki tämän luvun taulukot ja suhdeluvut on laskettu ainoastaan työssä olevat vastaajat huomioon ottaen.

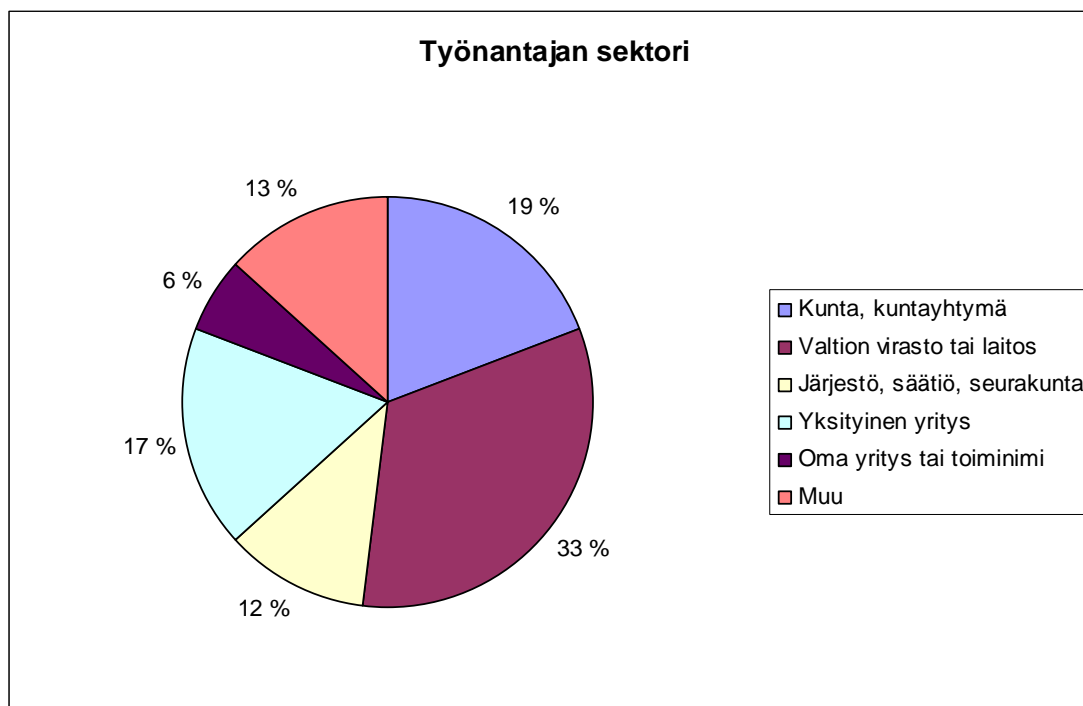
Jopa 84 % prosenttia vastaajista ilmoitti työskentelevänsä tehtävissä, jotka vastasivat koulutusta hyvin niin akateemisen luonteen kuin alankin kannalta. Luku on korkea, mutta selittynee sillä, että valtaosalla vastaajista oli myös hyvin monipuolinen tutkinto, ja monilla myös lisäkoulutusta, joten sellaisen työpaikan saaminen, jossa sekä akateemista koulutuksesta että ainakin yhden opiskellun aineen opeista on hyötyä, ei liene merkittävää¹⁰. Tähän luokkaan kuuluvia ammattinimikkeitä olivat mm. tutkija, kustannustoimittaja, ylitarkastaja, tiedottaja, päätoimittaja sekä projektisuunnittelija.

Opiskelualaa vastaava, mutta akateemista koulutusta vaatimaton työ oli ainoastaan yhdellä vastaajista (2%), joka ilmoitti ammattinimikkeekseen maksusitoumuskäsittelijän. Vastaajista 8% työskenteli akateemista koulutusta vaativien, mutta ei oppialaa vastaavien tehtävien parissa. Tähän luokkaan kuuluivat mm. ilman virallista pätevyyttä työskentelevä sosiaalityöntekijä sekä administration and sales support. Vain 6% vastaajista työtehtävät eivät vastanneet opiskelualaa eivätkä akateemista koulutusta, kuten muusikon tai markkinointiasistentin tehtävät.

Työnantajat ja työsuhteiden pysyvyys

Työnantajaa kyseltiin sektorin perusteella. Noin puolet vastaajista työskenteli ns. julkisella sektorilla, kunnan tai valtion töissä, mutta myös yksityiseltä puolelta löytyi työnantajia. Itse itsensä työllistäneitäkin – freelancereita tai yrittäjiä löytyi muutama.

Taulukko 7.

¹⁰ Tosin herää myös epäily siitä, että tämän tyyppiseen kyselyyn vastaavat ensisijaisesti sellaiset henkilöt, jotka ovat työllistyneet mieluisiin oman alan tehtäviin. Ne joilla ei ole niin hyviä uutisia kerrottavana työllistymisestään, sekä ne jotka eivät ole työllistyneet ollenkaan eivät varmaankaan ole yhtä motivoituneita vastaamaan kyselyihin.

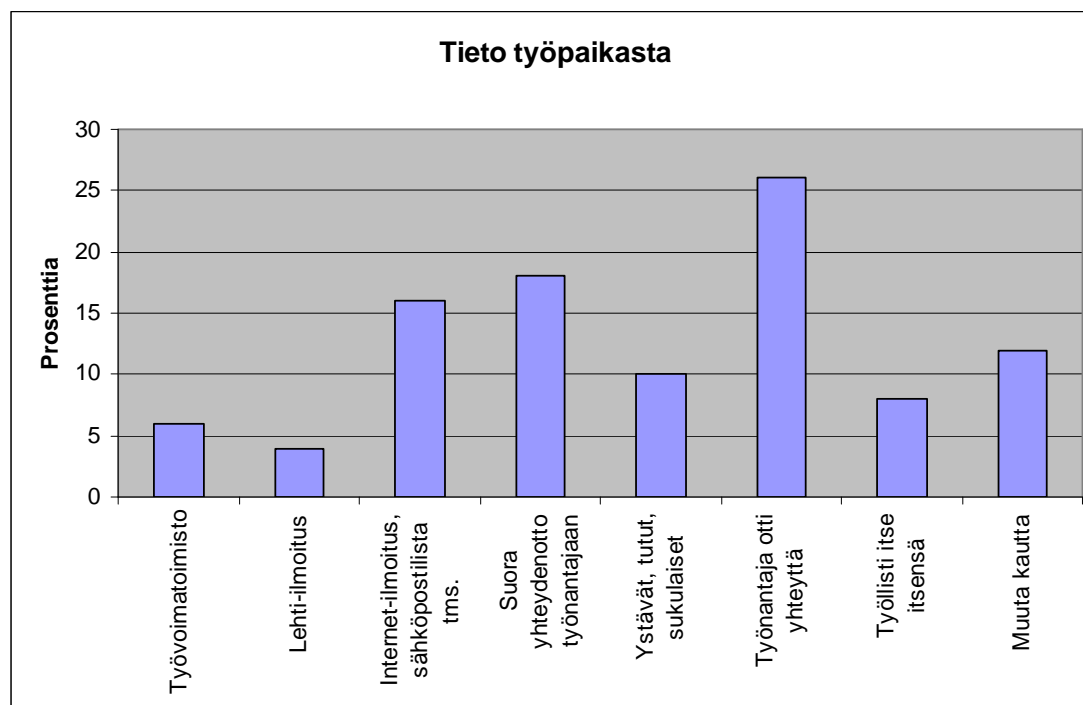
”Muu” luokkaan kuului erilaisilla apurahoilla työskenteleviä sekä tässäkin luokassa freelancerina (ilman varsinaista toiminimeä) toimivia

Vastaaajista 42% oli vakinainen työsuhde ja 48% määräaikainen. Lisäksi 10% vastasi ”muu”. Tähän ryhmään kuului esim. freelancereina toimivia henkilöitä sekä apurahalla olevia jatko-opiskelijoita, jotka eivät ole varsinaisessa työsuhteessa. Kunnalla tai valtiolla työskentelevistä vakituinen työsuhde oli hieman pienemmällä osalla kuin kaikki vastaajat mukaan lukien. Heistä vain 35% oli vakinaisessa työsuhteessa.

Tieto työpaikasta

Työnsaanti ja -hakukanavia pyrittiin selvittämään kysymällä, mitä kautta työssä olevat olivat saaneet tiedon nykyisestä työpaikastaan.

Taulukko 8.

Yli neljäsosa oli saanut tiedon nykyisestä työpaikastaan työnantajalta itseltään. Moni oli työskennellyt samalla työnantajalla aiemminkin ja ylennyt uusiin tehtäviin samassa paikassa, mikä selittää tämän väylän yleisyyttä. Muita yleisimpiä tiedon lähteitä olivat suora kysyminen työnantajalta sekä erilaiset sähköiset tietokanavat. Ystävät, tutut ja sukulaiset olivat vinkanneet¹¹ työpaikasta osalle, ja muutama oli saanut työpaikan myös perinteisesti työvoimatoimiston kautta. Itse itsensä työllistäneitäkin löytyi. Lisäksi oli vielä vaihtoehto ”muuta kautta”, mikä saattoi tarkoittaa niin työpaikan sisäisiä siirtoja tai fuusioon liittyviä muutoksia kuin tiedon löytämistä apurahatiedotteesta.

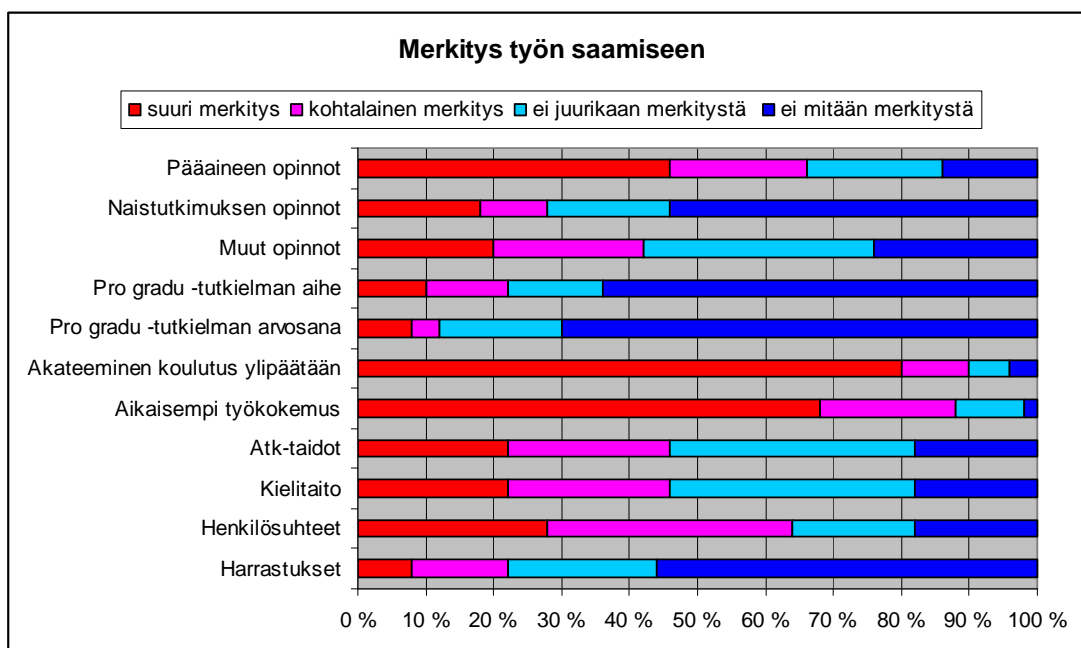
¹¹ Kysymyksessä kysyttiin siis mitä kautta tieto työpaikasta oli saatu, ei sitä, kenen suoranaishavainnolla se oli saatu.

Eri seikkojen merkitys työn saamisen ja työssä menestymisen kannalta

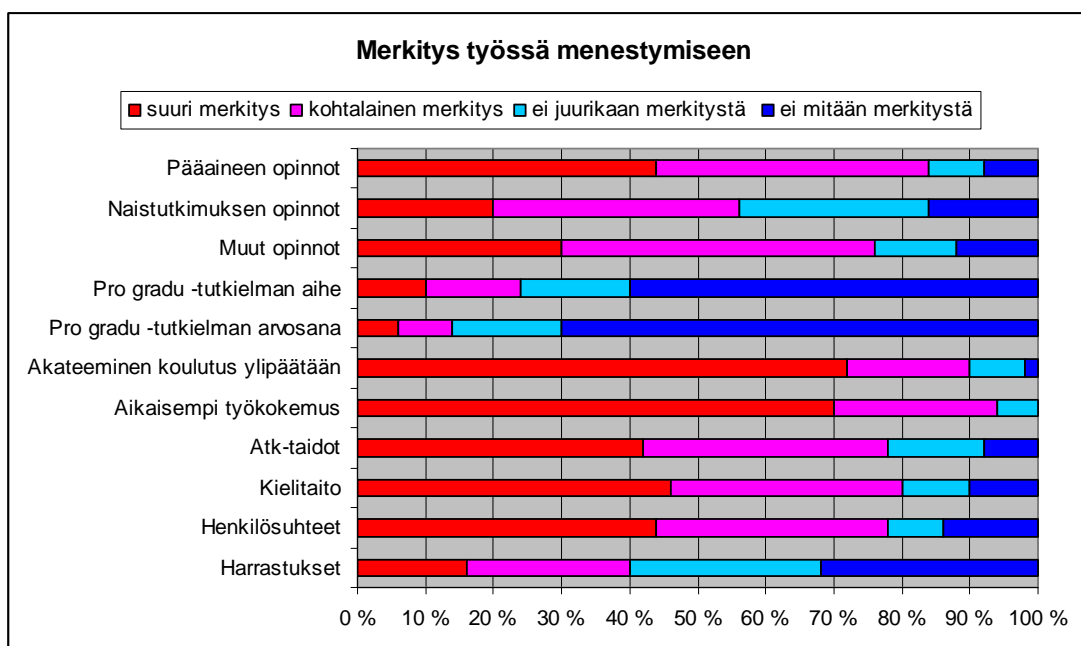
Lomakkeessa kyseltiin vastaajien arvioita erilaisten, lähinnä opintoja koskevien, seikkojen vaikutuksesta heidän työnsaantiinsa, sekä samojen seikkojen merkityksestä työssä menestymiselle heidän itsensä kannalta. Arviot merkitsevyyksistä ovat kuvattuina taulukoissa 9. ja 10.

Vastaajat arvioivat lähes jokaisen kysytyn seikan hyödyllisyyden korkeammalle työssä menestymisen kannalta kuin työn saamisen ehtona tai sitä edesauttavan tekijänä.

Taulukko 9.

Taulukko 10.

Aikaisempi työkokemus sekä akateeminen koulutus ylipäättään olivat seikkoja joiden arveltiin vaikuttaneen työsaantiin lähes yhtä paljon kuin työssä menestymiseen. Nämä olivat myös merkittävämmät edesauttavat asiat työn saamiseen. Myös pääaineen opinnoilla ja henkilösuhteilla oli ollut suuri tai kohtalainen merkitys työsaantiin.

Vastaajista 28% arveli naistutkimuksen opinnoilla olleen suuri tai kohtalainen merkitys työpaikan saamiseen. Sen sijaan 56% arveli samalla seikalla olevan suuri tai kohtalainen merkitys työssä menestymiseen. Selkeiden tasa-arvo tehtävien parissa julkisella tai järjestöpuolella työskentelevät, sekä tutkijat, joiden tutkimukseen naistutkimus liittyi, odotetusti arvioivat naistutkimuksen opinnot hyvin merkityksellisiksi sekä työpaikan saannin että työssä menestymisen kannalta. Silti myös esimerkiksi sosiaalityöntekijä sekä verkkopalvelusuunnittelija arvioivat naistutkimuksen opinnoilla olevan suuri merkitys työssä menestymiseen, vaikka työn saamisen kannalta sama asia ei ollutkaan niin tärkeä:

Sosiaalityön kannalta naistutkimuksen opinnoista on ollut valtavan suuri hyöty, koska työni liittyy vahvasti yhteiskunnan valtarakenteisiin. (Sosiaalityöntekijä.)

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymykset ovat työssäni tärkeällä sijalla ja naistutkimus on tarjonnut välineitä epätasa-arvoistavien rakenteiden hahmottamiseen. Koska teen työtä maahanmuuttajien parissa, tutustuminen ei-länsimaisten feministien kriittiseen ajatteluun suhteessa länsimaiseen feminismiin on myös ollut myös tärkeää. (Maahanmuuttajille suunnatun verkkopalvelun suunnittelija.)

Merkityksettömimmät seikat työelämässä sekä työn saamisen että työssä menestymisen kannalta olivat pro gradu -tutkielman aihe ja arvosana. Silti nämä olivat (odotetusti) tärkeitä joillekin tutkijoista ja jatko-opiskelijoista. Gradun aihe mainittiin tärkeäksi myös joissain tapauksissa, joissa työtehtävät sivusivat gradussa tutkittua aihepiiriä.

Harrastukset eivät olleet työsaantia edesauttava seikka monellekaan, mutta 40% vastaajista ilmoitti harrastuksilla olleen suuri tai kohtalainen merkitys työssä menestymiselle. Varsinkin järjestötoiminta ja vapaaehtoistyöt mainittiin tässä luokassa asioiksi, joista oli ollut hyötyä työssä – ja jota myös työnantajat olivat saattaneet arvostaa. Myös kielitaito, atk-aidot ja muut opinnot olivat asioita, joista oli selvästi ollut hyötyä töissä.

Vastaajien mukaan lähes jokaisesta kysytystä seikasta, akateemista koulutusta ylipäättään ja aikaisempaa työkokemusta lukuun ottamatta, oli ollut enemmän hyötyä työntekijänä kuin työnhakijana, sillä työnantajia ei aina kiinnosta koko tutkinto sivuaineineen, harrastuksista puhumattakaan.

Nämä ovat henkilökohtaisia arvioita. Arvosanoista ja tarkemmista opinnoista ei käytännön työelämässä ehkä "pääse" aina edes mainitsemaan eli eivät siten vaikuta paljon.

Aivan yksioikoisia päätelmiä sen suhteen, mitä työnantajat arvostavat ei siis voida tehdä – varsinkin kun kysymyksessä pyydettiin arviota kyseisten seikkojen merkityksestä työsaantiin eikä sitä, minkälaista osaamista arvelee työnantajan arvostavan ylipäättään – joskin kertoohan edellinen myös jälkimmäisestä.

4. Naistutkimuksen merkitys valmistumisen jälkeen

Naistutkimuksen merkitystä työ- ja muussa elämässä selvitettiin avoimilla kysymyksillä. Lomakkeessa kysyttiin naistutkimuksen merkitystä työelämässä, oliko naistutkimuksesta ollut muuta kuin ammatillista iloa tai hyötyä sekä terveisiä Kristiina-instituutin opiskelijoille tai henkilökunnalle liittyen työelämään tai sen vaatimusten huomioonottamiseksi opiskellessa tai opetuksessa. Lisäksi vastaajilla oli mahdollisuus kirjoittaa vielä muita huomioita.

Vastauksia käsitellään teemoittain, sillä monissa vastauksissa oli päällekkäisyyksiä. Esimerkiksi moni vastaaja koki vaikeaksi erotella naistutkimuksen opintojen hyötyä työelämässä ja muussa elämässä, sillä tehdessään töitä omalla persoonallaan, johon koko historia, myös opintohistoria, vaikuttaa, hyödyt eivät ole niin selkeästi eriteltävissä työn ja yksityisen piireihin.

Myös vastausten pituus vaihteli. Esimerkiksi kysymykseen ”onko naistutkimuksesta ollut muuta kuin ammatillista hyötyä tai iloa” vastasi osa vain ”kyllä”, kun osa taas eritteli tarkemmin minkälaisesta ilosta tai hyödystä oli kyse. Kaiken kaikkiaan vastauksia, ehdotuksia ja terveisiä tuli runsaasti.

Naistutkimuksen opintojen merkitys työelämässä

Ilmeisintä hyötyä naistutkimuksen opinnoista oli odotetusti niille, jotka työskentelivät tasa-arvokysymysten parissa tai tekivät naistutkimusaiheista tutkimusta. Myös osalla niistä, jotka eivät työksensä valmistelleet hallituksen tasa-arvopolitiikkaa tai tehneet feministiseen teoriaan tukeutuvaa väitöskirjaa, oli toisinaan ollut mahdollisuus soveltaa naistutkimusta käytännön työssään:

Olen vetänyt naistutkimukseen pohjautuvaa kurssia, joka on ollut erittäin suosittu. Olen kokenut, että tämä kurssi on ollut hyödyllinen paitsi opiskelijoiden filosofisen ajattelun, myös heidän elämänhallintansa kannalta. Ja viime kädessä tietysti yhteiskunnallisesti, kun kansalaisista tulee entistä suvaitsevaisempia ja tiedostavampia! (Filosofian opettaja)

Kulttuurialalla se [naistutkimuksen tuntemus] on ollut ehdottomasti suuri plussa. Olen myös päässyt toimittamaan kirjaa aiheesta omalla alallani. (Kustannustoimittaja)

Monelle naistutkimuksen antama näkemys omaan alaan oli opintojen selkein anti työelämään. Esimerkiksi moni media-alalla työskentelevä painotti, kuinka tärkeää on tiedostaa miten stereotyyppisiä sukupuolikäsityksiä tuotetaan mediassa, jotta niitä voisi purkaa tai ainakin jättää itse toteuttamatta omassa työssään. Monella muullakin alalla naistutkimuksen opinnot olivat tuoneet perspektiiviä ja uusia ajatuksia.

On tärkeää olla tietoinen, miten naiskuvaa rakennetaan mediassa, jotta voisi yrittää itse muuttaa tuota kuvaa sisältäpäin positiivisempaan ja rikkaampaan suuntaan. (Senior script editor)

Teen psykoterapiaa lähinnä naisten kanssa ja naiseuden kysymykset kiinnostavat. Siitä on ollut paljon hyötyä kun olen argumentoinut ja analysoinut psykoanalyttisen teorian asenteita ja opetuksia psykoanalyttikko-opettajien kanssa. (Psykologi, psykoterapeutti)

Opinnot ovat herätelleet kriittistä näkökulmaa suhteessani alani historialliseen kaanoniin. (Kuvataiteilija)

Erilaisten valtarakenteiden tiedostamista pidettiin tärkeänä taitona ja sukupuoleen liittyvien näkökantojen huomioiminen nähtiin merkitykselliseksi monessa työssä.

Naistutkimuksen opinnot ovat antaneet peruskriittisen ja sukupuolisensitiivisen näkemyksen ympäröiviin asioihin. Asiakaspalvelussa, kirjaston aineiston valinnassa ja erityisesti opetuksessa erilaisten ennakoasenteiden (ei pelkästään sukupuoleen liittyvien) huomioon ottaminen ja niistä irti ja yli pääseminen on mahdollista, kun tiedostaa erilaiset rajoituksia ja rajoitteita aiheuttavat asiat ja asenteet. Naistutkimus on myös opastanut erilaisen tilastotiedon hyödyntämiseen sukupuoli-asioiden näkyväksi tuomisessa. (Informaatikko, opettaja)

Naistutkimus antoi tieteellistä näkökulmaa siihen, miksi jotkut alat ovat edelleenkin mies- tai naisvaltaisia. Samoin tieteellistä näkökulmaa sukupuoleen. Opinto-ohjaajana törmään mm. siihen, että jostain syystä tytöt eivät vielä hakeudu ns. miesvaltaisille aloille ja päinvastoin. (Opinto-ohjaaja)

Valtiotieteilijöille naistutkimuksesta on ylipäättään työelämässä varmasti valtavasti hyötyä, jos ei suoraan omilla työtehtävissä niin kuitenkin erityisesti julkisen sektorin työpaikoissa, joihin valtsikalaiset pitkälti työllistyvät ja joissa valtavirtaistaminen ja sukupuolivaikutusten arviointi ovat tärkeitä tavoitteita. (Tutkija)

Usea mainitsi kriittiseen ajatteluun, kyseenalaistamiseen ja omaan ajatteluun kannustavan oppialan olevan hyödyllinen missä vaan: ”alalla kuin alalla kannattaa asioita aina välillä katsoa naistutkijan silmin”. Myös kokonaisuuksien hahmottaminen ja monipuolinen ajattelu olivat seikkoja, joissa naistutkimuksen opinnot poikkiteieteellisyydessään ovat edesauttaneet. Eräs vastaaja kuvasikin naistutkimusta ”laajan humanistisen sivistyksen kokoavaksi voimaksi”.

Epäsuoremmaksi hyödyksi mainittiin se, kuinka naistutkimusopinnot olivat auttaneet tiedostamaan sukupuolen vaikutusta työelämässä; naistutkimus oli esimerkiksi antanut perspektiiviä miesvaltaisella alalla työskennellessä. Opinnot olivat myös osaltaan vahvistaneet itsevarmuutta, mistä oli ollut hyötyä töissä ja uralla etenemisessä.

Olen kokenut naistutkimuksen opintojen avartaneen maailmankuvaani merkittävästi ja lisänneen yleissivistystäni ja kykyäni kriittiseen ajatteluun sekä antaneen myös rohkeutta kyseenalaistaa totutut ajatusmallit. Nämä ominaisuudet ovat tietysti helpottaneet myös yrittäjäksi ryhtymistä. (Kääntäjä-yrittäjä)

Tiedostan, minkälaisia odotuksia ja mahdollisia ennakkoluuloja minuun kohdistuu sukupuoleni vuoksi. Tai minkälaisia odotuksia minä itse kohdistan alitajuisesti samasta syystä työtovereihini. Mm. tämän tiedostaminen kautta olen oppinut rohkeammaksi työelämässä, olen oppinut ottamaan paikkani työyhteisössä. (Markkinointiassistentti)

Naistutkimus on varmasti tuonut varmuutta nimenomaan naisena työelämässä, varsinkin kun johtoryhmässä muut henkilöt ovat (vanhempia) miehiä. Kun tiedostaa lasikatot, "kiltit tytöt", naisten euron jne., voi omalla urallaan toimia siten, että ei anna totutun mallin toteutua, vaan toimii itsevarmasti toisin (Vs. päätoimittaja)

Moni mainitsikin kiinnostävänsä huomiota työpaikalla esimerkiksi palkkaukseen ja pitävänsä itse puolensa palkkaneuvotteluissa. Muuta epäsuoraa hyötyä oli sukupuolisyrynnän – ja muunkin syrjinnän – huomaaminen työpaikalla sekä siihen puuttuminen.

Mutta – ongelmia?

Osalle vastaajista naistutkimuksen opinnot olivat olleet merkittävä työssä menestymiseen vaikuttava seikka ja työyhteisössäkkin oli arvostettu opintoja. Silti kuluvanakin vuonna käyty julkinen keskustelu naistutkimuksen luonteesta ja oppialan tarpeellisuudesta on osoittanut, että ihan joka taholla ei olla vielä yhtä edistyksellisiä, sillä keskustelu ei suinkaan joka foorumilla ole ollut oppialaa imartelevaa. Nuorena oppiaineena naistutkimus joutuu vielä hakemaan paikkaansa vakavasti otettavana tieteenalana. Tämä tiedostettiin myös vastauksissa:

En viitsi kauheasti kuuluttaa naistutkimuksen opintoja (en usko että asenteet ovat niin positiiviset). Olisin niin mielelläni vastannut, että naistutkimuksen opinnoista on paljon hyötyä ja työnantajat arvostavat sitä, mutta niin ei mielestäni ole... ..Tasa-arvo ei ole (vielä?) edennyt niin pitkälle että avoimesti kannattaisi kertoa opiskelustaan - puhumattakaan että siitä olisi työnantajan mielestä hyötyä.

Mainittiin, että ”feministin leima otsassa” ei vielä ole plussaa joka alalla, ja valitettavasti naistutkimuksen opinnoista arveltiin joskus olevan suoranaista haittaa, mikäli opinnoista tulisi puhetta työpaikalla: naistutkimus nähdään uhkaavana naisasiana ja siihen suhtaudutaan epäilevästi.

Ongelman syiksi nähtiin se, ettei monelle taholle ole selvää mitä naistutkimus sekä feminismi tarkoittavat, miten ne eroavat toisistaan ja mitä ne pitävät sisällään:

Työnantajat eivät näytä tietävän, mistä naistutkimuksessa on kyse. He ovat vilpittömän huvittuneita kuullessaan, että joku (kuten minä) on lukenut naistutkimusta 50 ov.

Uskoisin, että naistutkimuksen opinnoista voi olla vielä nykyisinkin jopa haittaa työelämään sijoittumisessa (miesvaltaisilla aloilla). Joutuu selittämään, että oppiaineella ei ole mitään tekemistä gynekologian kanssa tai joutuu epäilyksen alaiseksi ("se on joku ahdaskatseinen feministi").

Naistutkimusopintoja on kummeksuttu ja joka työhaastattelussa joudun selventämään että pystyn olemaan neutraali suhtautumisessani molempiin sukupuoliin.

Kyselyyn vastanneet ovat ensimmäisiä Suomessa naistutkimusta opiskelleita, joten ei liene ihme että kaikki työnantajat eivät ole selvillä siitä, mitä naistutkimuksen opintoihin kuuluu. Feminismi on terminä tutumpi, mutta senkin merkityksistä on monia mielipiteitä, jotka eivät aina vastaa feministiksi itsensä lukevien käsityksiä. Väärinkäsitykset ja ennakkoluulot eivät rajoitu vain työpaikoille:

Itse en ole tähän [vitsailuun feminismistä] törmännyt työpaikkoja hakiessani, koska ketään ei ole kiinnostanut sivuaineopintoni. Rakennusliikkeessä työskennellessäni sivuaineet eivät nousseet esille, mutta siellä naistutkimus olisi aivan varmasti ruokkinut härskettä vitsejä. Selitellä olen saanut enemmänkin tuttavapiirissäni ja joskus työpaikan kahvipöydässä.

Keskustelua aiheesta tarvitaan edelleen. Ratkaisua ehdoteltiinkin ylpeyden lisäämisestä: yliopiston ulkopuolisen maailman ymmärrystä naistutkimuksen luonteesta ei ainakaan lisää se, että työelämään siirryttäessä Kristiina-instituutissa opiskelleet alkaisivat piilotella synkkää menneisyyttään naistutkimuksen opiskelijana. Työnantajat eivät voi arvostaa sellaista, mistä eivät tiedä.

Ehkä tärkeintä olisikin... ..että naistutkimuksen opiskelijoiden itsetuntoa ja ylpeyttä omasta oppiaineestaan pyrittäisiin vahvistamaan opiskelujen aikana. Itse voin todeta olevani erittäin ylpeä sivuainevalinnastani ja olen hyvin tyytyväinen siihen, että Helsingin yliopisto tarjosi minulle tämän

mahdollisuuden. Valitsisin edelleen naistutkimuksen sivuaineekseni, jos joutuisin uudelleen valitsemaan.

Naistutkimuksen merkitys työelämän ulkopuolella

Lomakkeessa kysyttiin, oliko naistutkimuksesta ollut muuta kuin ammatillista hyötyä tai iloa. Moni vastaaja koki vaikeaksi erotella naistutkimuksen merkitystä työ- ja muussa elämässä: naistutkimuksen opintojen kerrottiin vaikuttaneen identiteettiin ja ajatteluun niin syvällisellä tavalla, ettei selkeä jako ollut mahdollinen.

Naistutkimuksen opiskelu (tässä kohtaa ei oikein voi erottaa opintojen sisältöjä naistutkimusyhteisöstä, opiskelijoista ja opettajista) on vaikuttanut syvällisellä tavalla siihen, miten käsitan yhteiskunnan ja kulttuurin - miten katson, miten osallistun, mihin pyrin vaikuttamaan, ja myös esim. siihen, miten kasvatan lapseni. Naistutkimus ei ole oppiaine, se on elämäntapa.

Varsinkin kriittinen ajattelu ja totuttujen ajatusmallien kyseenalaistaminen mainittiin asioiksi, jotka vaikuttivat kokonaisvaltaisesti. Niillä oli ollut osansa identiteetin kehittämisessä ja itseymmärryksen välineenä.

Henkilökohtaisella tasolla tietysti kokee, että ymmärtää tilannettaan naisena paremmin ja antaa tilaa muille omanlaisinaan, ilman että ketään sukupuoli määrittäisi täysin.

[Naistutkimuksen opinnoista] on ollut suurtakin henkilökohtaista hyötyä oman identiteetin rakentamisessa sekä luomaan hyviä yhteistyösuhteita naisiin (olen itse mies).

Tavallaan opinnot vapauttivat minut olemaan nainen juuri sillä tavalla, kuin itseäni kulloinkin miellyttää. Osaan myös vetää rajan sille, minkälaista (esim. sovinistista) käytöstä hyväksyn toisilta ja tunnistan sukupuolittuneita käytäntöjä.

Naistutkimusta opiskellessa syntyneet poikkitieteelliset sosiaaliset kontaktit olivat myös olleet hyödyksi ja iloksi. Lisäksi kerrottiin, että naistutkimusta voi soveltaa vapaa-aikana vaikkapa harrastuksissa, esimerkiksi popkulttuuria ja kirjallisuutta analysoidessa. Moni mainitsi, että naistutkimuksen opinnot ovat auttaneet ymmärtämään yhteiskuntaa, maailmaa ja erilaisia kulttuureita. Aina tästä ei tosin ole pelkästään iloa:

...tieto lisää tuskaa ja monet asiat näyttävät paljon ankeampina, kun niitä lukee feministisesti.

Opiskelusta työelämään

Miten integroida henkinen pääoma reaalikapitalismiin.. Humanistien 'sissisota' teknokratiassa jatkuu.

Vastaajilta kyseltiin vinkkejä työelämän vaatimusten huomioonottamiseksi opetuksessa. Moni piti opintoja liian teoreettisena ja paperinmakuisina työelämää silmälläpitäen, sillä ”kaikenlainen puhe vaihtoehtoisista sukupuolisista identiteeteistä on työelämän arjessa useimmiten täysin irrelevanttia”.

Naistutkimukseen tarvittaisiin laadullisen otteen lisäksi myös määrällistä (numeroita!) koulutusmateriaalia. Työelämässä on usein tärkeämpää ymmärtää tilastoja kuin diskursiivisia nyansseja

Teoreettisen ajattelun hallitsemisen arveltiin olevan hyödyksi monilla aloilla joille naistutkijat päätyvät, mutta yleisesti ottaen opintoihin kaivattiin enemmän

konkreettisuutta. Myös konkreettisia ehdotuksia tämän suhteen annettiin: työelämään sijoittumista pitäisi alkaa pohtia varhaisemmassa vaiheessa ja luoda suhteita yliopiston ulkopuolelle jo opiskeluaikana. Yliopisto voisi esimerkiksi järjestää enemmän harjoittelupaikkoja. Vähintäänkin työnhakukanavien ja mahdollisten työnantajien tulisi olla opiskelijoiden tiedossa. Ehdotettiin myös, että kirjallisuusvalinnoissa voisi panostaa teoksiin, joissa käsitellään tasa-arvoa työelämässä.

Työelämäkursseja, joissa opiskelijoilla olisi mahdollisuus nähdä ja miettiä erilaisia mahdollisuuksia, sekä tulla tietoiseksi omista vahvuuksistaan, pidettiin hyödyllisinä. Kaipailtiin myös käytännönläheistä kurssia siitä, kuinka pärjätä naisena työelämässä:

Kun naisen eurosta puhutaan paljon, mielestäni olisi hyvä järjestää Kristiina-instituutissa 'Naisen euro' -kurssi. Mistä se johtuu? Miten sitä voi korottaa? Kuinka työhaastattelutilanteessa pitää puolensa? Kuinka vaatia palkankorotusta? Jne. Kun todistettavasti naiselle maksetaan työelämässä vähemmän, miten korkeakoulutetut naiset tulevat tietoiseksi syistä ja sen myötä myös omasta toiminnasta.

Myös edellä mainittu ongelma siitä, että työnantajat eivät tiedä mitä naistutkimus pitää sisällään tiedostettiin, ja pohdittiin voisiko siihen varautua jotenkin jo opiskeluaikana.

Poikkitieteellisyys ja monipuolisuus nähtiin vahvuuksiksi joita kannattaa kehittää edelleen. Myös naistutkimuksen opetusmuoto nähtiin hyödyllisenä, sillä seminaarityyppinen opetus oli opettanut tieteellistä keskustelua ja akateemista esiintymistä, mistä oli ollut hyötyä myöhemminkin.

Lopuksi

Naistutkimus, kuten akateemiset oppialat usein, ei yleissivistävän luonteensa vuoksi valmista mihinkään tiettyyn työtehtävään, ja aineen valintaan vaikuttavat luultavasti useimmiten muut syyt kuin ammatillisen pätevyuden hankkiminen tai lisääminen. Silti selvityksen perusteella naistutkimuksesta ei näyttäisi olevan ainakaan haittaa työmarkkinoilla, sillä vastaajat olivat kaiken kaikkiaan työllistyneet todella hyvin. Suurin osa oli työskennellyt jo opiskeluaikanaan jossakin oman alansa tehtävissä, ja valtaosa myös työllistynyt töihin, jotka vastasivat koulutusta hyvin. Moni oli myös hankkinut lisäkoulutusta tai tehnyt jatko-opintoja.

Vastauksista kävi ilmi naistutkimuksen luonne monipuolisena ja monitieteisenä oppialana. Vastaajat olivat työllistyneet monenlaisiin töihin, ja naistutkimuksen hyöty oli eri alojen ihmisille erityyppistä. Naistutkimuksesta voi olla hyötyä missä vaan, sillä erilaiset sukupuoleen liittyvät merkitykset näkyvät työpaikalla kuin työpaikalla.

Kyselyyn vastanneet ovat ensimmäisiä naistutkimusta opiskelleita, jotka ovat siirtyneet työelämään. Vastauksissa tulikin ilmi huoli siitä, että työnantajat eivät vielä arvosta opintoja. Eräs vastaaja arveli sukupuolinäkökulman olevan arvostettua jo julkisella puolella ja järjestöissä vaikka yksityisen sektorin kanssa olisikin vielä tekemistä, toinen taas oli sitä mieltä, että ruohonjuuritason asenteet eivät aina vastaa julkilausumia julkisella puolellakaan. Toivottavasti suunta on kuitenkin koko ajan parempaan päin.

Toivottavasti tämä selvitys hälventää joitakin pelkoja valmistumisen jälkeistä elämää kohtaan. Tieto erilaisista mahdollisuuksista soveltaa naistutkimusta valmistumisen jälkeen kannustaa myös keksimään uusia, vaikka ei suoranaista tasa-arvo- tai sukupuolinäkökulmaa vaativaa työtä tekisikään. Kaikki naistutkimuksen opiskelijat eivät jatkossakaan tule työskentelemään pelkästään niihin keskittyvien töiden parissa, mutta ainakin tämän selvityksen perusteella naistutkimusta voi hyödyntää monipuolisesti hyvin erilaisissa työtehtävissä.

Eräs ilahduttava seikka, joka selvityksessä tuli ilmi, oli se, että naistutkimuksen tuntemus saattaa kasvattaa itsevarmuutta työmarkkinoilla. Suurin osa naistutkimuksen opiskelijoista on naisia, ja moni kyselyyn vastanneista mainitsi naistutkimuksen opiskelun nostaneen itsetuntoa ja auttaneen nimenomaan naisena työelämässä. Tällä, jos jollain, voi olla merkitystä myös tulevaisuudessa.

Ai mikä 80 senttiä? Täysi euro minulle, kiitos.

Kirjallisuus

Kristiina-instituutin julkaisuja:

Kristiina-instituutti.

Kristiina-instituutti 15 vuotta. Jatkuvuuksia & muutoksia. (2006)

Toimintakertomus 2006.

Manninen, J. & Luukannel, S. 2006: Maisterit ja kandidaatit työmarkkinoilla – vuonna 2000 Helsingin yliopistossa alemman tai ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden sijoittuminen työmarkkinoille viisi vuotta tutkinnon suorittamisen jälkeen.

http://www.helsinki.fi/rekry/materiaalit/maisterit_ja_kandit_tyomarkkinoilla.pdf

Metsäterä, Helena & Pirinen, Mari 1998: Elämänfilosofia, tiede ja toimeentulo: Uskontotieteilijöiden ajatuksia opinnoista työllistymisestä ja oppialasta. Helsingin yliopiston uskontotieteen laitos, Helsinki.

Muita Helsingin yliopiston humanistisessa tiedekunnassa tehtyjä työelämäselvityksiä:

<http://www.helsinki.fi/hum/tyoelama/sijoittuminen.htm>

Lomake löytyy osoitteesta <https://elomake.helsinki.fi/lomakkeet/11323/lomake.html>

Lomake on julkisessa käytössä, mutta lähetetyt tiedot eivät mene mihinkään, sillä niille ei ole enää määritelty vastaanottajaa.

Helsinki 27.6.2008

Hyvä vastaanottaja

Teen selvitystä Helsingin yliopistosta valmistuneiden, naistutkimusta sivuaineinaan opiskelleiden maistereiden sijoittumisesta työelämään. Tämä kirje lähetetään jokaiselle Helsingin yliopistossa ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneelle, joka on suorittanut myös naistutkimuksen perusopintojen 20 opintoviikon kokonaisuuden. Yhteystiedot on saatu Helsingin yliopiston opiskelijarekisteristä.

Kyselyllä pyritään kartoittamaan naistutkimuksen opiskelijoiden työllistymistä, ammatillista sijoittumista sekä naistutkimuksen opintojen hyödyntämistä työelämässä. Vastaavaa selvitystä ei ole aikaisemmin tehty, joten vastaamalla kyselyyn annat arvokasta tietoa naistutkimuksen opiskelijoiden mahdollisuuksista työmarkkinoilla.

Itse kysely toteutetaan vastausten käsittelyn helpottamiseksi sähköisessä muodossa Helsingin yliopiston e-lomake -palvelulla.

Kysely löytyy osoitteesta <https://elomake.helsinki.fi/lomakkeet/11323/lomake.html>

Lomakkeen täyttöön kuluu aikaa noin 15 minuuttia. Toivon että vastaisit kyselyyn 20.7. mennessä. Vastaukset käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti.

Valmis raportti selvityksen tuloksista on luettavissa elokuun loppupuolella Kristiina-instituutin sivuilla (www.helsinki.fi/kristiina-instituutti).

Ystävällisin terveisin

Kaisa Åberg
kesäharjoittelija
Kristiina-instituutti
Helsingin yliopisto

Lisätietoja: kaisa.aberg@helsinki.fi

Kyseessä on ensimmäinen Kristiina-instituutissa naistutkimusta opiskelleiden työllistymistä kartoittava selvitys. Niinpä kyselyn tuloksia odottavat mielenkiinnolla niin Kristiina-instituutin opiskelijat kuin henkilökuntakin. Naistutkimuksen opintojen ja työelämän suhteen selvittäminen palvelee opiskelijoiden ohjausta sekä opetuksen suunnittelua ja kehittämistä. Kristiina-instituutin henkilökunta tukee lämpimästi selvityksen toteuttamista.

Kirsi Saarikangas
Professori, Kristiina-instituutin johtaja

LIITE 2. Pääaineet

Pääaine	Mainintoja
Uskontotiede	7
Sosiologia	6
Englantilainen filologia	6
Yleinen historia	4
Yleinen kirjallisuustiede	4
Naistutkimus	3
Teoreettinen filosofia	3
Sosiaalipsykologia	3
Suomen kieli	3
Sosiaalityö	2
Taidehistoria	1
Kotimainen kirjallisuus	2
Folkloristiikka	2
Psykologia	1
Englannin kääntäminen ja tulkkaus	1
Kulttuuriantropologia	1
Pohjoismaiset kielet, toisen kotimaisen kielen linja	1
Espanjalainen filologia	1
Teatteritiede	1
Kansatiede	1
Filosofi	1
Itämerensuomalaiset kielet	1
Sosiaalipolitiikka	1
Slaavilaiset kielet ja kulttuurit	1
Musiikkitiede	1
Yhteensä	58

LIITE 3. Sivuaineet

Sivuaine	Mainintoja
Sosiologia	8
Yleinen kirjallisuustiede	7
Kehityskaatutkimus	6
Viestintä	6
Psykologia	5
Taidehistoria	5
Teoreettinen filosofia	5
Estetiikka	4
Käytännöllinen filosofia	4
Filosofi	3
Opettajan pedagogiset opinnot	3
Sosiaalipsykologia	3
Informaatiotutkimus	2
Kansatiede	2
Kulttuuriantropologia	2
Latinalaisen Amerikan tutkimus	2
Ranskalainen filologia	2
Teatteritiede	2
Valtio-oppi	2
Yhteiskuntahistoria	2
Yleinen historia	2
Aikuiskasvatustiede	1
Arkeologia	1
Digitaalinen viestintä	1
Elokuvatutkimus	1
Elämänkatsomustieto	1
Fonetikka	1
Germaaninen filologia	1
Itä-Aasian kulttuurit	1
Johtamisen sivuaineopinnot,	1
Kieliteoria ja kääntäminen	1
Luova kirjoittaminen	1
Kansainvälisten tehtävien opintokokonaisuus	1
Kansantaloustiede	1
Kasvatustiede	1
Kotimainen kirjallisuus	1
Käännösviestinnän suomi	1
Monikielinen ammattiviestintä	1
Poliittinen historia	1
Romaaninen filologia	1
Ruotsin kääntäminen ja tulkkaus	1
Semiotiikka	1
Sosiaalipolitiikka	1
Suomalais-ugrilainen kielentutkimus	1
Suomen kieli	1
Taidekasvatus	1
Talous- ja sosiaalhistoria	1

Uusmedia	1
Uskontotiede	1
Valtiotieteiden sivuaineopintokokonaisuus	1
Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimus	1
Venäjän kieli ja kirjallisuus	1
Viron kieli ja kulttuuri	1
Yhteiskuntapolitiikka	1
Ympäristönsuojelu	1